

Gegužę bus naikinami verpiko vienuolio masinio išplitimo židiniai

VIRGILIJUS VASILIAUSKAS, Valstybinės miškų tarnybos Miško sanitarinės apsaugos skyriaus vedėjas

Pasirengta miškuose susidariusių spygliagraužių kenkėjų židinių naikinimui

Lietuvos pušynuose 2018 m. buvo užfiksuota pavojingo miškų kenkėjo – verpiko vienuolio (*Ocneria (Lymantria) monacha* Z.) – masinio išplitimo židinių pradžia. Kuršių nerijoje jų vikšrai 190 ha plote nugraužė pušų spyglius 20–90 proc. ir didesniu intensyvumu. Žymus šių kenkėjų pagausėjimas buvo nustatytas ir Valstybinių miškų urėdijos Veisiejų regioninio padalinio šiluose. Pagal židiniuose atliktas detalias apskaitas prognozuota, kad šių metų pavasarį vėl galimas spyglių nugraužimas – daugiau kaip 2000 ha plote medžių lajos gali būti pakenktos 10–90 proc. ir didesniu intensyvumu.

Verpiko vienuolio masinio išplitimo židiniai gegužės mėnesį bus naikinami biologiniu preparatu „Foray 76B“, pasitelkus aviacijos priemones bus purškama laikantis normos 2,5 l preparato į vieno hektaro plotą. Tikslus purškimo laikas bus parinktas Valstybinės miškų tarnybos Miško sanitarinės apsaugos skyriaus specialistams stebint verpiko vienuolio vystymosi eigą. Darbai bus pradėti, kai kenkėjo vikšrai pasieks optimalų ūgį ir bus tinkamos orų sąlygos pradėti jų naikinimą. Valstybinių miškų urėdijos Kretingos regioninio padalinio Juodkrantės girininkijoje bus purškiamas 460 ha miško plotas, Veisiejų regioninio padalinio Stalų girininkijoje – 2000 ha plotas. Juodkrantės girininkijoje siekiama neleisti verpiko vienuolio vikšrams tuose pačiuose plotuose antrą kartą pakartotinai nugraužti pušų spyglius, o Stalų girininkijoje – sustabdyti verpiko vienuolio židinio plitimą, neleisti nugraužti pušų spyglius, išsaugoti medynų stabilumą ir medienos prieaugį, sumažinti galimybę medynuose vystyti antrinių kenkėjų židiniams. Visi purškiami plotai yra toli nuo gyvenviečių, nutolę nuo vandens telkinių ir saugomų teritorijų.

Prieš purškimą šiuose miško plotuose prie kelių, keliukų, pėsčiųjų ir dviračių

Verpiko vienuolio suaugęs drugys

Verpiko vienuolio kiaušinėliai ir išsiritę vikšrai

Verpiko vienuolio vikšras

VMT archyvo nuotraukos

takų, kvartalinių linijų, ne mažiau 100 m atstumu prieš jų ribas, bus išdėstyti įspėjimai, draudžiantys eiti į nupurkštą teritoriją. Jie bus nuimti pasibaigus draudimui lankytis miške.

Kenkėjų naikinimui naudojamas aplinkai nepavojingas preparatas

Verpiko vienuolio vikšrų naikinimui Lietuvoje įregistruotas insekticidas – biologinis preparatas „Foray 76B“ (veikloji medžiaga *Bacillus thuringiensis* subsp. *kurstaki* štamais ABTS-351). Preparatas paruoštas purkšti iš orlaivių. Jis selektyvinio poveikio, naikina tik spyglius ir lapus graužiančių drugių vikšrus, neveikia jų suaugėlių, kiaušinėlių ir lėliukių. Nekenksmingas kitiems vabzdžiams (pvz., bitėms), gyvūnams ir žmonėms. Šis preparatas aplinkai daro mažiausią neigiamą įtaką, nei kiti Lietuvoje ir kaimyninėse šalyse naudojami insekticidai, skirti medžių lajų apsaugai nuo defoliaciją sukeliančių vabzdžių. Nekenkia pušinių verpikų natūraliems priešams – plėšriesiems ir parazitiniams vabzdžiams. Lietuvoje turime daug patirties naudojant „Foray“ preparatą miškų suaugimui nuo pušų spyglius graužiančių drugių.

Kodėl verpikas vienuolis pavojingas miškų kenkėjas?

Problemų miškams verpikai sukelia tuomet, kai jų drugių kiekis labai padidėja dideliuose miško plotuose. Tokia jų pagausėjimo tendencija cikliškai kartojasi kas

keliolika metų. Daug vikšrų gali nugraužti pušų ir eglių visus spyglius, taip pat gali nugraužti beržų, ąžuolų, drebulių lapus, o esant kai jų yra ypač daug – net žolinius augalus. Vikšrams pagraužus spyglius, lapus, pumpurus ir augančius gležnus ūglius, apmiršta pažeisti audiniai, sutrinkdama medžiagų apykaita, per žaizdeles susidaro palankios sąlygos patekti augalų ligų sukėlėjų pradams, sumažėja ūglių ir medienos tūrio prieaugis.

Pirmą kartą nugraužus spyglius, pušys nusilpsta, o nugraužus pakartotinai – gali žūti. Eglės gali pradėti džiūti ir po pirmo intensyvaus spyglių nugraužimo. Lapuočiai medžiai yra atsparesni – po nugraužimo dar tais pačiais metais gali išauginti naujus lapus. Spygliuočiai po intensyvaus nugraužimo prarastus spyglius atstato lėtai, o esant sausrai – be spyglių gali likti iki kitų metų pavasario. Toks vaizdas dabar matomas Kuršių nerijoje, Juodkrantės girininkijoje.

Nesaugant pušų lajų nuo spyglius graužiančių vabzdžių sukeltos defoliacijos, tai gali iššaukti medynų džiūvimą nuo ksilobiontinių vabzdžių išplitimo, pvz., viršūninio žievėgraužio (*Ips acuminatus* Eich.) pakenkimų. Priminsiu, kad Baltarusijos ir Lenkijos pušynuose 2016–2018 m. šis kenkėjas nudžiovino labai daug pušų ir ten dar nepavyksta sustabdyti jo plitimo protrūkio. Lietuvos pušynuose 2018 m. pastebėtas viršūninio žievėgraužio ryškus suaktyvėjimas, nieko nedarant, gali išsiplėtoti iki masinio džiūvimo židinių lygio.